Oświadczenie złożone
przez senator Ewę Monikę Kaliszuk
na 66. posiedzeniu Senatu
w dniu 13 października 2026 r.

Oświadczenie skierowane do minister edukacji Barbary Nowackiej

Szanowna Pani Ministro!

W dniu 1 października 2026 r. uczestniczyłam w Olsztynie w konferencji pt. „Razem dla dziecka – szkoła i kuratorzy sądowi we wspólnym działaniu", zorganizowanej w ramach Tygodnia Przeciwdziałania Przemocy Rówieśniczej. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele środowiska oświatowego, w tym dyrektorzy szkół, pedagodzy i specjaliści, a także przedstawiciele kurateli sądowej oraz Ministerstwa Sprawiedliwości.

Konferencja poświęcona była współdziałaniu szkoły, kuratorów sądowych oraz innych osób i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i dobro dziecka, w szczególności w sytuacji występowania trudności wychowawczych, przemocy rówieśniczej oraz innych problemów wymagających skoordynowanych działań.

Podczas konferencji pan Mateusz Korzeniowski, kurator specjalista, zastępca dyrektora Departamentu Spraw Rodzinnych i Nieletnich Ministerstwa Sprawiedliwości, zwrócił uwagę uczestników na §4 rozporządzenia ministra edukacji narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli. Zgodnie z §4 ust. 3 tego rozporządzenia: „w pracach zespołu mogą brać udział również osoby niebędące pracownikami tej szkoły lub przedszkola". Przepis ten umożliwia korzystanie przez szkołę, w ramach prac zespołów nauczycieli, z wiedzy i doświadczenia osób niebędących jej pracownikami.

Zespoły nauczycieli, o których mowa w §4 wskazanego rozporządzenia, mogą być powoływane w związku z różnymi zadaniami wynikającymi z bieżącej działalności szkoły. Mogą służyć organizacji i koordynacji pracy nauczycieli oraz realizacji określonych przedsięwzięć i zadań szkoły. Udział w pracach takich zespołów osób niebędących pracownikami szkoły co do zasady nie rodzi szczególnych wątpliwości, jeżeli przedmiotem ich pracy nie jest indywidualna sytuacja konkretnego ucznia. Odmienna sytuacja powstaje jednak wówczas, gdy zespół zostaje powołany w związku z trudnościami dotyczącymi konkretnego, możliwego do zidentyfikowania ucznia.

Nie chodzi przy tym o sytuację, w której pojawienie się pierwszego problemu dotyczącego dziecka skutkowałoby automatycznie powołaniem zespołu i włączeniem do niego osób z zewnątrz. W praktyce szkoła może wcześniej podejmować szereg działań pozostających w jej kompetencjach: może prowadzić pracę wychowawczą i pedagogiczną, rozmawiać z uczniem i jego rodzicami lub opiekunami, udzielać dostępnego w szkole wsparcia oraz podejmować inne działania służące rozwiązaniu problemu.

Może jednak dojść do sytuacji, w której pomimo podjętych działań trudności utrzymują się lub ich charakter powoduje, że szkoła potrzebuje szerszego, interdyscyplinarnego spojrzenia i wiedzy specjalistów reprezentujących inne dziedziny. Jednocześnie może być to nadal etap, na którym szkoła nie znajduje podstaw albo nie widzi jeszcze potrzeby kierowania sprawy do sądu rodzinnego czy inicjowania działań innych właściwych instytucji. Intencją szkoły może być właśnie podjęcie dodatkowych działań pomocowych i skorzystanie z wiedzy zewnętrznych specjalistów po to, aby – o ile jest to możliwe i zgodne z dobrem dziecka – rozwiązać problem przy wykorzystaniu środków mniej ingerujących w sytuację ucznia i jego rodziny.

Podczas wspomnianej konferencji wskazano na możliwość wykorzystania w takich przypadkach §4 ust. 3 rozporządzenia i zaproszenia do prac zespołu osób spoza szkoły, których wiedza i doświadczenie mogłyby pomóc w znalezieniu właściwego sposobu postępowania. Zależnie od charakteru problemu mogliby to być np. kurator sądowy, pracownik pomocy społecznej, lekarz, psycholog lub przedstawiciel organizacji działającej na rzecz dzieci i młodzieży. Może przy tym chodzić o osoby lub przedstawicieli instytucji, którzy nie prowadzą żadnej sprawy dotyczącej danego ucznia lub jego rodziny i dotychczas nie posiadali informacji o ich sytuacji.

Pragnę przy tym wyraźnie podkreślić, że przedstawiona w trakcie konferencji propozycja szerszego wykorzystania współpracy szkoły ze specjalistami i przedstawicielami instytucji zewnętrznych nie jest przeze mnie kwestionowana. Dostrzegam wartość takiego rozwiązania, zwłaszcza w sytuacjach, w których odpowiednio wczesne, interdyscyplinarne wsparcie może pomóc dziecku i jego rodzinie oraz pozwolić na rozwiązanie problemu bez konieczności podejmowania dalej idących działań.

Podniesiona przeze mnie podczas konferencji wątpliwość – pozostająca ze mną nadal – dotyczy zapewnienia dyrektorom szkół, nauczycielom, pedagogom i innym specjalistom pełnej jasności prawnej oraz

bezpieczeństwa przy stosowaniu w praktyce przedstawionej rekomendacji. Aby udział zewnętrznego specjalisty w pracach zespołu nad sprawami dotyczącymi konkretnego ucznia miał rzeczywistą wartość, konieczne może być przedstawienie mu informacji pozwalających zrozumieć sytuację dziecka. W toku pracy takiego zespołu mogą być omawiane informacje dotyczące zachowania ucznia, jego funkcjonowania w szkole, relacji z rówieśnikami, sytuacji rodzinnej, dotychczasowych działań wychowawczych, udzielonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a w określonych przypadkach także zdrowia fizycznego lub psychicznego, diagnoz czy leczenia. Oznacza to, że osoba, która dotychczas nie posiadała wiedzy o dziecku i nie wykonywała wobec niego żadnych ustawowych zadań, może uzyskać dostęp do szerokiego zakresu informacji dotyczących konkretnego, możliwego do zidentyfikowania ucznia. Część tych informacji może należeć do szczególnych kategorii danych osobowych w rozumieniu art. 9 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679, RODO.

Jednocześnie przepisy RODO ustanawiają m.in. zasady zgodności przetwarzania danych z prawem, ograniczenia celu oraz minimalizacji danych. Zgodnie z nimi przetwarzane dane powinny być adekwatne, stosowne i ograniczone do tego, co niezbędne do realizowanego celu.

Powstaje zatem zasadnicze pytanie, czy uprawnienie wynikające z §4 ust. 3 wskazanego rozporządzenia, pozwalające osobom niebędącym pracownikami szkoły uczestniczyć w pracach zespołu, stanowi jednocześnie wystarczającą podstawę prawną do ujawniania tym osobom danych osobowych indywidualnie oznaczonego ucznia, zwłaszcza gdy dana osoba lub reprezentowana przez nią instytucja nie prowadzi żadnych działań wobec tego dziecka ani jego rodziny.

Istotne jest również ustalenie, czy w takiej sytuacji konieczna jest zgoda rodziców lub opiekunów prawnych ucznia oraz czy zakres dopuszczalnego przekazywania informacji zależy od statusu i ustawowych kompetencji osoby zaproszonej do prac zespołu.

Celem niniejszego oświadczenia nie jest zatem podważenie przedstawionej podczas konferencji możliwości współpracy ani rekomendacji przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości, lecz uzyskanie jednoznacznego stanowiska ministra edukacji narodowej co do podstaw prawnych, warunków i granic stosowania takiego rozwiązania. Pozwoliłoby to szkołom korzystać z rekomendowanych form współdziałania ze specjalistami zewnętrznymi ze świadomością, że podejmowane działania są prawidłowe i bezpieczne również z punktu widzenia odpowiedzialności dyrektora szkoły, nauczycieli, pedagogów i innych pracowników.

W związku z powyższym zwracam się do Pani Minister o przedstawienie jednoznacznego stanowiska Ministerstwa Edukacji Narodowej, które pozwoli dyrektorom szkół, nauczycielom i specjalistom korzystać z możliwości współpracy interdyscyplinarnej, a jednocześnie podejmować takie działania bez obawy naruszenia przepisów dotyczących ochrony danych osobowych oraz prawa ucznia i jego rodziny do prywatności.

Proszę w szczególności o odpowiedzi na następujące pytania.

1. Czy §4 ust. 3 rozporządzenia ministra edukacji narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. może stanowić podstawę do udziału osób niebędących pracownikami szkoły w pracach zespołu powołanego w związku z problemami dotyczącymi konkretnego, indywidualnie oznaczonego ucznia?

2. Czy przepis ten stanowi samodzielną i wystarczającą podstawę prawną do udostępniania takim osobom danych osobowych tego ucznia i informacji dotyczących jego sytuacji, czy też konieczne jest istnienie odrębnej podstawy prawnej do przekazania tych informacji?

3. Czy w przypadku małoletniego ucznia, który nie jest objęty postępowaniem sądowym ani działaniami danej instytucji zewnętrznej, udział przedstawiciela tej instytucji lub innego specjalisty w pracach zespołu oraz przekazanie mu informacji umożliwiających identyfikację ucznia wymaga zgody rodziców lub opiekunów prawnych? A jeżeli nie, to jaka konkretnie podstawa prawna pozwala szkole na takie działanie?

4. Jak należy postępować w przypadku informacji stanowiących szczególne kategorie danych osobowych, w szczególności danych dotyczących zdrowia fizycznego lub psychicznego ucznia? Jaka przesłanka wynikająca z art. 9 RODO umożliwia w opisanej sytuacji udostępnienie takich danych osobom zewnętrznym?

5. Czy zakres dopuszczalnego udostępniania informacji zależy od statusu osoby zaproszonej do zespołu – np. od tego, czy jest to kurator sądowy, pracownik pomocy społecznej, lekarz, psycholog zewnętrzny, przedstawiciel organizacji pozarządowej lub inny specjalista – oraz od tego, czy osoba ta w ramach swoich ustawowych kompetencji prowadzi już działania dotyczące danego dziecka lub jego rodziny?

6. Czy w przypadku braku podstawy prawnej do przekazania danych umożliwiających identyfikację ucznia dopuszczalnym i rekomendowanym sposobem korzystania przez szkołę z wiedzy zewnętrznych specjalistów powinno być przedstawianie problemu w formie zanonimizowanej, uniemożliwiającej identyfikację dziecka?

7. Czy Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotuje i przekaże dyrektorom szkół jednolite wytyczne lub rekomendacje dotyczące udziału osób zewnętrznych w pracach zespołów nauczycieli w indywidualnych

sprawach uczniów, w tym zasad udostępniania i ochrony danych osobowych oraz dokumentowania takiej współpracy?

Potrzeba takich wytycznych wydaje się szczególnie istotna wobec coraz częstszych i bardziej złożonych problemów wychowawczych, opiekuńczych i społecznych, z którymi szkoły mierzą się na co dzień, oraz wynikającej z nich potrzeby współpracy ze specjalistami i podmiotami spoza szkoły.

Zależy mi na tym, aby szkoły mogły korzystać z wiedzy i doświadczenia przedstawicieli innych profesji i instytucji również na etapie działań profilaktycznych, wychowawczych i pomocowych, gdy nie zachodzą jeszcze przesłanki do podejmowania dalej idących działań przez właściwe organy. Wczesna i dobrze zorganizowana współpraca interdyscyplinarna może stanowić istotny element skutecznego wsparcia ucznia i jego rodziny.

Jednocześnie dyrektorzy szkół, nauczyciele, pedagodzy i inni specjaliści powinni otrzymać jednoznaczne zasady postępowania, pozwalające im ustalić, w jakich okolicznościach mogą zaprosić do współpracy osobę zewnętrzną, jaki zakres informacji o konkretnym uczniu mogą jej przekazać, kiedy wymagana jest zgoda rodziców lub opiekunów prawnych oraz jakie zasady należy stosować w odniesieniu do szczególnych kategorii danych osobowych.

Intencją niniejszego wystąpienia jest zatem zarówno umożliwienie szkołom korzystania z wartościowych form współpracy rekomendowanych przez przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości, jak i zapewnienie dyrektorom oraz pracownikom szkół bezpieczeństwa prawnego przy ich stosowaniu. Osoby działające w najlepszym interesie dziecka nie powinny pozostawać z wątpliwością, czy realizując rekomendowany model współpracy interdyscyplinarnej, nie narażają jednocześnie siebie lub szkoły na zarzut naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych lub prawa do prywatności.

Z uwagi na praktyczne i systemowe znaczenie przedstawionego zagadnienia zwracam się o możliwie jednoznaczne stanowisko Ministerstwa Edukacji Narodowej, ze wskazaniem konkretnych podstaw prawnych dotyczących zarówno udziału osób zewnętrznych w pracach zespołu, jak i zakresu informacji o uczniu, które mogą być im udostępniane, a także o przygotowanie jednolitych wytycznych, które mogłyby być stosowane przez szkoły w całym kraju.

Ewa Monika Kaliszuk
senator RP